

Jan Tomczak

"Religiöse Erfahrung - Wege zur Sensibilität", Otto Betz, München 1977 : [recenzja]

Collectanea Theologica 51/2, 222-223

1981

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ostatnie zagadnienie tej części dotyczy porównania i stosunków między chrześcijaństwem i hinduizmem.

Nad tym dziełem grupa specjalistów, wymieniona na początku, pracowała prawie trzy lata. Przygotowała materiał, który umożliwił zrozumienie i zajęcie właściwego stanowiska czy wreszcie własną indentyfikację chrześcijańską. Służą temu poglądowe i na działanie ukierunkowane teksty, opowiadania, przykłady, przypowieści, zamieszczone w tej wartościowej i pożytecznej książce.

ks. Jan Tomczak SJ, Warszawa

Otto BETZ, *Religiöse Erfahrung — Wege zur Sensibilität*, München 1977, Verlag J. Pfeiffer, s. 168.

Autor książki jest profesorem pedagogiki religijnej uniwersytetu w Hamburgu. Jego dorobek naukowy liczy ponad 15 publikacji książkowych. Omawiana pozycja jest charakterystyczna dla kierunku twórczości tego autora.

Nie rozpatruje on w sposób naukowy zagadnienia doświadczenia religijnego. Chce raczej prowadzić czytelników do refleksji nad znaczeniem dla religii doświadczenia w codziennym życiu. Widząc, że człowiek przesycony racjonalną wiedzą kultury zachodniej, interesuje się wszystkimi zjawiskami religijnymi na świecie, występującymi zwłaszcza w Azji, Afryce czy Ameryce, chce mu w poszukiwaniu właściwej drogi pomóc przez odkrycie doświadczenia religijnego. Pragnie ożywić w człowieku religijność nie drogą racjonalnego rozumienia, lecz przez ukazywanie religijnego doświadczenia w różnych zjawiskach kultury chrześcijańskiej i pozachrześcijańskiej.

Rozważa, czym jest religijne doświadczenie, co jest jego podstawą, ukazuje rolę, jaką odgrywa w nim element mityczny. Przede wszystkim jednak odkrywa, w jaki sposób osobiste i własne przeżycia stają się doświadczeniami i umożliwiają doświadczenie Boga. Uświadamia czytelnikowi że, brak siebie i kierowania sobą utrudnia, a nawet uniemożliwia doświadczenia Boga i właściwy do Niego stosunek. Autor nie mógł pominąć omówienia modlitwy jako drogi religijnego doświadczenia. Godnym podkreślenia wydaje się rozdział, w którym wykazuje, że szukanie wspólnoty jest również zjawiskiem religijnym. Głód wspólnoty, głód przyjaźni jest jakimś sygnałem głodu religijnego. Kluczem zaś otwierającym człowieka na transcendencję ludzkich doświadczeń są według Betza teksty biblijne.

Czytelnik znajdzie w omawianej książce również elementy analizy związków między osobowych, zastosowanej do duszpasterskiej działalności. Dzięki niej wewnętrzne napięcia i konflikty ujawniają się, umożliwiają właściwe ich rozwiązywanie. Osobny rozdział poświęcił autor „mandali” jako medytacyjnemu znakowi ludzkiej i kosmicznej jedności i całości. Przeprowadził porównanie między tym znakiem a chrześcijańskimi symbolami i obrazami.

Następnie Otto Betz ukazuje znaczenie bajek dla kształtowania się u dzieci religijnego doświadczenia. Człowiekowi cywilizacji technicznej tłumaczy znaczenie doświadczenia wielu elementów naturalnego środowiska jak słońce czy jaskinie. Uczy czytelnika refleksji nad brakiem czy obfitością czasu oraz nad jego dążeniami wielokierunkowymi szczęśliwego istnienia. Zamieszczone na końcu autobiograficzne notatki autora jeszcze bardziej podkreślają bliski związek tej książki z życiem. Dzięki powyższym refleksjom czytelnik odkrywa na nowo sens religii i religijności a zarazem zupełnie w nowy sposób przybliżył się do tajemnicy chrześcijaństwa. Autor wyszedł naprzeciw powstałemu w ostatnich latach zainteresowaniu zjawiskiem do-

świadczenia religijnego. Dostarczył wiele cennych refleksji i rzucił bogate światło na religię oraz na religijne znaczenie doświadczenia dla rozwoju człowieka i jego życia moralnego.

ks. Jan Tomczak SJ, Warszawa

Franz Josef HUNGS, *Altenbildung — Altenpastoral. Erfahrungen in der theologischen Erwachsenenbildung mit älteren Menschen*, München 1978, Kösel-Verlag, s. 96.

Omawiana publikacja jest dalszym, bardziej szczegółowym i konkretnym ukazaniem zagadnień rozważanych przez autora w jego książce o teologicznym kształceniu dorosłych, która się ukazała w 1976 r.¹ Ludzie starzy, w wieku emerytalnym, stanowią coraz większą grupę i mają własne specyficzne problemy, inne niż te, które przeżywają osoby aktywne zawodowo. Stąd teologiczne kształcenie ich i duszpasterstwo wśród nich wymagają osobnego naświetlenia, co w pewnym stopniu czyni Franz Josef Hungs w przedstawionej książce. Jest ona owocem jego osobistego doświadczenia, jakie zdobył w kontaktach z osobami starszymi, w pracy wśród nich. Autor przyznaje, że chociaż w ostatnich latach stało się modne mówienie i pisanie o starości, to jednak nadal brakuje przydatnych pomocy do katechetycznej pracy wśród wspomnianej grupy ludzi. Czyni więc przez omawianą książkę pierwszy krok w kierunku wypełnienia tej luki. Chciałby zachęcić katechetów, aby w sposób zamierzony zajmowali się teologicznym kształceniem starszych ludzi. W tym celu obok własnych doświadczeń religijnego kształcenia osób w wieku emerytalnym, przekazuje autor informacje z wiedzy fachowej o starości. Ukazuje, że starzy nie mogą być jedynie przedmiotem opieki i pielęgnacji, lecz stanowią poważną grupę w teologicznym kształceniu ludzi dorosłych.

Rozważania autora zostały przedyskutowane na katolickim wydziale teologicznym uniwersytetu w Wiedniu, dzięki poparciu profesora dr. J. Müllera. Z przedstawionych w książce rozważań dowiaduje się czytelnik, że wiele z góry powziętych nastawień wobec ludzi starszych wymaga korekty, której nie można dokonać jedynie przez działalność katechetyczną. Potrzebne jest bowiem rozeznanie teoretyczne oparte na humanistycznej i biologicznej wiedzy. Oczywiście jest trudne, a nawet niemożliwe dla pedagoga religii lub teologa przyswojenie sobie obszernej biologicznej, psychologicznej i socjologicznej wiedzy fachowej o starości. Mogą jednak zdobyć taką znajomość rzeczy, która ma duże znaczenie praktyczne w pracy katechetycznej wśród emerytów. Pomocą w zdobywaniu takiej wiedzy o problemach ludzi starszych jest przedstawiana książka.

W pierwszej części ukazuje autor niektóre punkty widzenia współczesnych badań zagadnień związanych ze starością. W oparciu o informacje, dotyczące wieku starczego, a zaczerpnięte z różnych dziedzin wiedzy o człowieku, podsuwa konkretne wskazania dla pracy katechetycznej i duszpasterskiej wśród wspomnianej grupy ludzi.

W drugiej części przedstawia swoje własne spostrzeżenia i doświadczenia zdobyte w czasie pracy duszpasterskiej nad osobami starszymi. Swoje osiągnięcia poznawcze zestawia z wynikami innych dyscyplin i wyciąga praktyczne wnioski oraz uwagi dla zainteresowanych wspomnianą pracą. Te wnioski i uwagi o problemach związanych ze starością człowieka, z jego przekonaniami, przyzwyczajeniami, obawami, potrzebami, oczekiwaniami na

¹ Franz Josef Hungs, *Theologische Erwachsenenbildung als Lernprozess. Didaktische Grundlegung*, Mainz 1976. Por. *Collectanea Theologica* 47 (1977) z. 4, 194—195.